

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЇ КАРПАТ НАН УКРАЇНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор
Інституту екології Карпат НАН України
член-кореспондент НАН України
Іван ДАНИЛИК
Наказ № 45/к від «29» липня 2025 р.

Силабус з навчальної дисципліни
«Основи сталого розвитку гірських регіонів»
що викладається в межах ОНП
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобувачів
з спеціальності 101«Екологія»

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою Інституту
екології Карпат НАН України
протокол № 6 від 9 липня 2025 р.

Назва курсу	Основи сталого розвитку гірських регіонів
Адреса викладання курсу	Інститут екології Карпат НАНУ, вул. Козельницька, 4, 79026 Львів
Відділ, за яким закріплена дисципліна	Відділ екосистемології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки, 101 «Екологія»
Викладачі курсу	Провідний науковий співробітник відділу екосистемології, канд. біол. наук, с.н.с. Марискевич Оксана Георгіївна
Контактна інформація викладачів	maryskevych@ukr.net
Консультації по курсу відбуваються	Середа, 12:00 - 14:00 год. (вул. Козельницька, 4), онлайн-консультації у системі ZOOM. Для погодження часу консультації слід писати на електронну пошту викладача
Сторінка курсу	https://ecoinst.org.ua/aspirantura
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати здобувачам необхідні знання, обов'язкові для формування системно-аналітичного підходу до розуміння специфіки сталого розвитку гірських регіонів з огляду на їхню вразливість до антропогенних чинників, ролі природокористування у досягненні цілей сталого розвитку гірських територій, визначення основних принципів сталого природокористування: збереження традицій природокористування; надання переваг місцевому населенню у використанні природних ресурсів; збереження та відтворення біотичної та ландшафтної різноманітності; основ сталого ведення лісового господарства, просторового планування, сталого ведення сільського господарства та управління водними басейнами в гірських регіонах.
Коротка анотація курсу	Курс «Основи сталого розвитку гірських територій» є дисципліною вільного вибору для освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з спеціальності 101 «Екологія», яка викладається в V-му семестрі в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною системою ECTS).
Мета та цілі курсу	<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів цілісної системи знань про природну та соціально-економічну специфіку гірських регіонів, а також опанування методологічних засад їхнього сталого розвитку. Курс спрямований на вивчення інструментів балансування між охороною вразливих гірських екосистем та забезпеченням добробуту місцевих громад в умовах глобальних кліматичних змін.</p> <p>Основними завданнями навчальної дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідити генезис та еволюцію «гірського права»: проаналізувати досвід Альпійської конвенції як першої міжнародної угоди такого типу та її вплив на формування Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат; - опанувати зміст та механізми реалізації тематичних Протоколів до обох конвенцій, зокрема у сферах збереження біорізноманіття та культурної спадщини, кліматичних змін, сталого лісокористування, просторового розвитку, сталого сільського господарства, туризму, енергетики, транспорту; - вивчити інституційну структуру та інструменти транскордонного

	<p>співробітництва у Карпатах та Альпах, спрямовані на гармонізацію екологічної політики між країнами-сторонами;</p> <p>- навчити застосовувати положення конвенцій у практичній діяльності: від розробки планів управління територіями ПЗФ до впровадження природоощадних технологій у гірському господарстві;</p> <p>- розкрити роль конвенцій як інструментів адаптації до кліматичних змін, акцентуючи на збереженні екосистемної цілісності та управлінні природними ризиками (паводки, ерозія, зсуви тощо);</p> <p>- сформувати навички інтегрованого управління ресурсами, що базуються на балансі між економічним розвитком громад та зобов'язаннями щодо охорони унікальної природної та культурної спадщини гір.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жук П. В. 2021. Сталий розвиток гірських територій: теорія, методологія, практика: монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»: 248 с. 2. Звіт по виконанню у 2020 році Державної програми розвитку регіону Українських Карпат на 2020-2027 роки. Міністерство розвитку громад та територій України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/dodatok-do-zvitu.pdf 3. Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_935#Text 4. Коваленко Т.О., Заєць О.І. 2022. Міжнародно-правова охорона Карпат: український вимір // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. Вип. 73: ч.1: 164-173 5. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text 6. Концептуальні засади сталого розвитку гірського регіону / М. А. Голубець, П. С. Гнатів, М. П. Козловський, О. Г. Марискевич та ін. За ред. акад. М. А. Голубця. — Львів : Поллі, 2007. — 288 с. 7. Методика визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0707-18#Text 8. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт та контролю знань з дисципліни «Ландшафтна екологія» для здобувачів освітнього рівня бакалавр спеціальності 101 «Екологія» усіх форм навчання [Текст] / Укл.: О.В. Єгорова, Л.І. Жицька; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. — Черкаси: ЧДТУ, 2021. — 77 с. 9. Нагойський протокол про доступ до генетичних ресурсів та справедливий і рівноправний розподіл вигід від їхнього використання до Конвенції про біологічне різноманіття. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_k03#Text 10. Програма дій «Порядок денний на XXI століття»: Ухвалена конференцією ООН з на-вколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.): Пер. з англ. — 2-ге вид. — К.: Інтелсфера, 2000. — 360 с. 11. Протокол про збереження і стале використання біологічного та

	<p>ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, підписаної в м. Київ 22 травня 2003 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_366#Text</p> <p>12. Протокол про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_532#Text</p> <p>13. Протокол про сталий розвиток сільського господарства та сільської місцевості до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_001-17#Text</p> <p>14. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат. Електронний ресурс: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_164#Text</p> <p>15. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку гірських територій українських Карпат» від 03.2019 р. № 232-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2019-%D1%80#Text</p> <p>16. Шутяк С. 2024. Аналіз виконання Україною Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. Комітет НААУ з питань аграрного, земельного та довкілевого права: 55 с.</p> <p>17. Convention on the Protection of the Alps (Alpine Convention) and its thematic Protocols (Spatial planning, Mountain farming, Conservation of nature, etc.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.alpconv.org</p> <p>18. Debarbieux B., Price M. F. 2021. Mountain Geography: Physical and Human Dimensions. Baltimore : Johns Hopkins University Press: 240 p.</p> <p>19. Guidelines: land evaluation for extensive grazing. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.fao.org/4/t0412e/t0412e.pdf</p> <p>20. Shutyak S. 2024. Environmental Law and Practice in the Carpathian Region: Challenges of Post-War Recovery. <i>Journal of Environmental Management</i>. Vol. 352:119–134.</p> <p>Електронні ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alp Convention https://www.alpconv.org/en/ 2. Carpathian Convention https://www.unep.org/regions/europe/our-branches-europe/vienna-office-and-secretariat-carpathian-convention 3. Carpathian Biodiversity Framework Implementation Plan 2027 – 2035 http://www.carpathianconvention.org/wp-content/uploads/2026/03/ExCoP1-Decision_CBF-Implementation-Plan_ADOPTED.pdf 4. Science for the Carpathians https://carpathianscience.uj.edu.pl/ 5. Updated Integrated Tisza River Basin Management Plan https://www.icpdr.org/sites/default/files/nodes/documents/updated_itrbmp_2019.pdf
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	180 годин, з яких 36 год. лекції, 12 год. - практичні роботи, 12 год. - семінари і 108 год. - самостійна робота.
Очікувані результати навчання	Після завершення курсу здобувач буде знати : специфіку європейської гірської політики та засади Альпійської конвенції як першої міжнародно-правової моделі реалізації гірської екосистемної парадигми. Він володітиме знаннями

	<p>про формалізовані сектори сталого розвитку через систему Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, зокрема суть параметризації таких напрямів: охорона та стале використання біотичного й ландшафтного різноманіття, стале управління лісами, стале сільське господарство та розвиток сільської місцевості (SARD-M policy), інтегроване управління водними басейнами та сталий туризм. Здобувач розумітиме роль Хартії гірських народів, Гірського партнерства та значення міжнародних резерватів біосфери (зокрема МБР «Східні Карпати») як інструментів транскордонної співпраці, а також методологічні засади ідентифікації високо цінних для збереження лісів (HCVF) та принципи формування екомереж у гірських регіонах.</p> <p>Здобувач буде вміти застосовувати інструментарій секторальних протоколів для забезпечення інтегрованого управління вразливими екосистемами, використовувати методи просторового планування та стратегічної екологічної оцінки для регулювання господарської діяльності в горах, розробляти заходи з адаптації гірських територій до змін клімату та впроваджувати природоохоронні стратегії відповідно до вимог Картахенського й Нагойського протоколів. Вмітиме здійснювати науковий моніторинг біорізноманіття та оцінювати ефективність реалізації заходів Державної програми розвитку регіону Українських Карпат (2019-2027 рр. та регіональних програм соціально-економічного розвитку в контексті глобальних цілей сталого розвитку та Європейського зеленого курсу.</p> <p>Вибіркова освітня компонента «Основи сталого розвитку гірських територій» суттєво доповнює та підсилює набуття загальних компетентностей (ЗК) та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей (СК), а також додатково сприяє засвоєнню програмних результатів навчання (ПРН) визначених освітньо-науковою програмою для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.</p>
Ключові слова	Гірська політика, екосистемна парадигма, Альпійська конвенція, Карпатська конвенція, секторальні протоколи, Гірське партнерство, біотичне та ландшафтне різноманіття, екомережа, стале лісоуправління, SARD-M policy, інтегроване управління водними басейнами, просторове планування, сталий туризм
Формат курсу	Онлайн Проведення лекцій, практичних робіт, семінарів і консультацій, самостійна робота
Теми	<p>Тема 1. Європейська гірська політика та специфіка гірських територій</p> <p>Специфіка гірських територій та їхня вразливість. Розробка та реалізація екологічної політики для гірських регіонів. Досвід реалізації гірської політики в країнах Європи на прикладі Італії, Франції, Швеції, Швейцарії. Історія розробки першої гірської конвенції в Європі</p> <p>Тема 2. Досвід реалізації гірської політики в країнах Європи</p> <p>Успішні практики реалізації засад сталого розвитку в гірських резерватах біосфери Європейського Союзу. Використання Альпійських оглядів про стан</p>

довкілля для коригування регіональної політики. Моделі сталого розвитку на основі досвіду країн ЄС

Тема 3. Альпійська конвенція — модель гірської екосистемної парадигми

Альпійська конвенція як перший документ реалізації гірської екосистемної природоохоронної парадигми. Мета і завдання Конвенції та окремих секторальних Протоколів. Структура управління та механізми міжнародного співробітництва в Альпах

Тема 4. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат (Карпатська конвенція)

Раціональне використання вразливих екосистем у контексті Порядку денного на ХХІ століття. Хартія гірських народів та Гірське партнерство. Передумови розробки Конвенції. Підготовка, структура, сфера застосування, загальні цілі та принципи Конвенції. Стан підготовки та ратифікації Протоколів

Тема 5. Глобальні та всеєвропейські інструменти збереження біорізноманіття. Конвенція про біорізноманіття

Конвенція про біорізноманіття. Картагенський протокол про біобезпеку та Нагойський протокол з регулювання доступу до генетичних ресурсів. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. Куньмінсько-Монреальська стратегія збереження біорізноманіття.

Тема 6. Охорона біотичного та ландшафтного різноманіття в горах

Європейська ландшафтна конвенція та завдання за напрямком «гірські екосистеми». Структура та принципи охорони біорізноманіття в Карпатській конвенції. Червоні списки флори і фауни Карпат. Формування Карпатської екомережі та значення міжнародних резерватів біосфери.

Тема 7. Стале та інтегроване управління водними басейнами гірських регіонів

Особливості та роль водних басейнів гірських регіонів. Екологічно збалансоване та інтегроване управління водними ресурсами. Наслідки змін клімату для водних ресурсів у горах. Протокол про стале управління водними басейнами та приклади проектів у басейні Тиси.

Тема 8. Просторове планування та стратегічна екологічна оцінка в гірських регіонах

Політика оптимального землекористування та раціонального використання ресурсів. Екологічна експертиза та стратегічна екологічна оцінка (СЕО) в Карпатах. Схеми планування гірських територій Українських Карпат. Інтегровані стратегії просторового розвитку вздовж державних кордонів.

Тема 9. Сталий розвиток сільського господарства та сільських

	<p>місцевостей (SARD-M)</p> <p>Проблеми ведення сільського господарства в горах: екстенсивне й інтенсивне господарювання. Диверсифікація економіки гірських регіонів. Протокол про сталий розвиток сільського господарства до Карпатської конвенції. Плани інтегрованого управління земельними ресурсами.</p> <p>Тема 10. Стале управління лісами та збереження пралісів у гірських регіонах</p> <p>Проблеми функціонування лісового покриву та основні загрози. Протокол про стале управління лісами: структура, цілі та принципи. Критерії сталості та екологічні принципи наближеного до природи лісівництва. Збереження пралісів як ключового компонента гірських екосистем.</p> <p>Тема 11. Розвиток сталого туризму в горах</p> <p>Поняття сталого туризму та його роль у розвитку гірських громад. Моніторинг біорізноманіття (локальний, регіональний) у зонах рекреації природоохоронних установ загальнодержавного та місцевого значення. Законодавчі та нормативні акти проведення моніторингу. Роль природоохоронних установ у регулюванні туристичних потоків.</p> <p>Тема 12. Стратегія виконання Карпатської конвенції в Україні</p> <p>Нормативна база сталого управління ресурсами в Українських Карпатах. Адаптація методології ідентифікації лісів високої цінності (HCVF). Державна програма розвитку регіону Українських Карпат на 2020-2022 роки, регіональні плани виконання протоколів Карпатської конвенції. Заходи з оптимізації лісистості та підвищення стійкості екосистем.</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Залік у кінці семестру</p>
<p>Пререквізити</p>	<p>Викладання навчальної дисципліни базується на знаннях, отриманих в результаті вивчення попередніх навчальних дисциплін та набуття компетенцій після завершення навчання на рівні бакалавра і магістра зі спеціальності 101 Екологія, або потребують базових знань з біологічних і екологічних дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння сучасних екологічних проблем екології і охорони довкілля.</p>
<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Лекції, презентація (ілюстрація, демонстрація), практичні роботи, семінари, дискусії.</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Персональний комп'ютер, підключення до інтернету.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Рівень знань здобувачів оцінюють за результатами поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання участі в семінарах (6 доповідей відповідно теми заняття по 2 бали) - 24 бали та практичних роботах (розв'язання 6 ситуаційних задач по 2 бали, одна</p>

<p>діяльності)</p>	<p>письмова робота - підготовка словника термінів до теми «Оцінка ємності гірських пасовищ для випасу/Вибір індикаторів стану біорізноманіття в умовах кліматичних змін - 2 бали) – 26 балів. Семінари та практичні роботи, які були пропущені здобувачем, повинні бути відпрацьовані упродовж поточного семестру. Здобувач, який пропустив більше половини семінарів і практичних робіт, не допускається до відпрацювання і вважається таким, хто не виконав навчальний план з дисципліни. Самостійна робота оцінюється за підготовкою до семінарів і практичних робіт. До заліку допускаються здобувачі, які брали участь у всіх семінарах і виконали всі заплановані практичні роботи, а також здали письмову роботу. Усне опитування за питаннями (3 розгорнуті питання - 45 балів, 5 додаткових (уточнюючих питань) - 5 балів) 50 балів.</p> <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи аспірантів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями.</p> <p>Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість бути присутнім на лекції/семінарі. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх робіт, які передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, за можливості буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються усі бали набрані упродовж навчання. На підсумковий бал впливає присутність на заняттях та активність аспіранта. Завдання мають бути виконаними вчасно.</p>
<p>Питання до самостійної роботи</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення терміну «гірська політика». 2. Визначення терміну «гірська територія» 3. Сталий розвиток гірських територій в контексті Порядку денного на XXI століття 4. Всесвітня стратегія охорони природи. 5. Конвенція про охорону біологічного різноманіття 6. Картахенський протокол до Конвенції про охорону біологічного різноманіття 7. Ногайський протокол до Конвенції про охорону біологічного різноманіття 8. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття 9. Європейська ландшафтна конвенція 10. Орхуська конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у

процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

11. Механізми підтримки розвитку гірських територій Європи.
12. Гірська політика в Швейцарії.
13. Гірська політика в Італії.
14. Гірська політика у Франції.
15. Гірська політика в Польщі
16. Гірська політика в Словаччині
17. Гори як об'єкт особливого значення.
18. Небезпечні природні явища в горах.
19. Вплив кліматичних змін на рівень біорізноманіття в горах
20. Загальні цілі та принципи Альпійської конвенції
21. Протоколи до Альпійської конвенції.
22. Робочі групи Альпійської конвенції.
23. Загальні цілі та принципи Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат.
24. Протоколи до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат.
25. Робочі групи Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат
26. Концепція Державної програми розвитку гірських територій України
27. Законодавча та нормативна база функціонування гірських територій в Україні
28. Фізико-географічна характеристика карпатської гірської системи.
29. Збереження біотичного різноманіття в Українських Карпатах.
30. Національні парки в Українських Карпатах.
31. Стале та інтегроване управління водними басейнами гірських рік: основні виклики
32. Антропогенні чинники паводків
33. Природні чинники паводків
34. Основні екологічні проблеми функціонування гірських рік в Українських Карпатах
35. Як повертають «життя» гірським рікам
36. Роль просторового планування для охорони та сталого розвитку гірських територій
37. Основні екологічні проблеми сільських населених пунктів у горах
38. Основні форми впливу міських населених пунктів у горах на довкілля
39. Вплив пасовищного навантаження на гірські екосистеми
40. Стала сільськогосподарська і сільська політика в горах (SARD-M policy)
41. Лісові ресурси Українських Карпат
42. Роль лісових екосистем в оптимізації впливу кліматичних змін в горах
43. Використання природо оощадливих технологій в гірському лісовому господарстві
44. Лісові дороги та їх вплив на збереження біотичного й ландшафтного різноманіття в горах
45. Мета протоколу про стале управління лісами в Карпатах
46. Основні засади збереження пралісів , пралісові пам'ятки природи в Українських Карпатах
47. Всесвітня природна спадщина ЮНЕСКО в Українських Карпатах
48. Основні положення «Протоколу про сталий туризм» до Карпатської конвенції

	49. Особливості туризму на природоохоронних територіях в горах 50. Значення і роль міжнародних природоохоронних територій в горах
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу

Таблиця 1

Схема курсу «Основи сталого розвитку гірських територій»

	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Література/ресурс для виконання завдань (за потреби)	Термін виконання
1.	Європейська гірська політика та специфіка гірських територій	Лекція – 2 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [1, 3, 10]	1 тиждень
2.	Соціально-екологічні проблеми горян: аналіз Хартії гірських народів та викликів бідності в гірських районах	Семинар – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
3.	Досвід реалізації гірської політики в країнах Європи	Лекція – 2 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [1, 3]; Ел.ресурси: [4]	1 тиждень
4.	Ідентифікація та картографування вразливих елементів гірського ландшафту: робота з картами та визначення зон ризику (зсуви, селі, ерозія)	Практична робота – 2 год., самостійна робота – 4 год.	Осн.: [8]	1 тиждень
5.	Альпійська конвенція — модель гірської екосистемної парадигми	Лекція – 2 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [14]; Ел.ресурси: [1]	1 тиждень
6.	Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат (Карпатська конвенція)	Лекція – 2 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [1, 3, 4]; Ел.ресурси: [1, 2]	1 тиждень
7.	Порівняльний аналіз Альпійської та Карпатської конвенцій: спільні риси та відмінності в підходах до сталого розвитку	Семинар – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
8.	Глобальні та всеєвропейські інструменти збереження біорізноманіття. Конвенція про біорізноманіття	Лекція – 2 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [1, 3, 5, 9]	1 тиждень
9.	Вибір індикаторів стану біорізноманіття в умовах кліматичних змін	Практична робота – 2 год., самостійна робота – 4 год.	Ел.ресурси: [1-3]	1 тиждень
10.	Охорона біотичного та ландшафтного різноманіття	Лекція – 2 год., самостійна робота	Осн.: [1, 11, 14] Ел.ресурси: [1-3]	1 тиждень

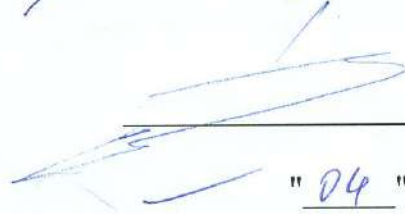
	в горах	– 2 год.		
11.	Роль міжнародних та транскордонних природоохоронних територій: на прикладі Міжнародного біосферного резервату «Східні Карпати»	Семінар – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
12.	Стале та інтегроване управління водними басейнами гірських регіонів	Лекція – 4 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [1, 3, 5, 9] Ел.ресурси: [1, 2, 5]	1 тиждень
13.	Екологічні виклики для водних екосистем Карпат: причини паводків та методи ревіталізації гірських річок	Семінар – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
.	Оцінка антропогенного навантаження на гірський водозбір: розрахунок впливу землекористування на стан річкового басейну	Практична робота – 2 год., самостійна робота – 4 год.	Ел.ресурси: [5]	
15.	Просторове планування та стратегічна екологічна оцінка в гірських регіонах	Лекція – 4 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [1, 17-19] Ел.ресурси: [1, 2]	1 тиждень
16.	Проектування елементів просторового планування для гірської громади: зонування території з урахуванням екологічних обмежень	Практична робота – 2 год., самостійна робота – 4 год.	Осн.: [18]	1 тиждень
17.	Сталий розвиток сільського господарства та сільських місцевостей в горах (SARD-M)	Лекція – 4 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [1, 6, 13] Ел.ресурси: [1-3]	1 тиждень
18.	Оцінка ємності гірських пасовищ для випасу (ВРХ/вівці)	Практична робота – 2 год., самостійна робота – 4 год.	Осн.: [19]	1 тиждень
19.	Стале управління лісами та збереження пралісів у гірських регіонах	Лекція – 4 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [2, 4, 12] Ел.ресурси: [1, 2]	1 тиждень
20.	Застосування критеріїв ідентифікації пралісів на прикладі конкретного лісового масиву	Практична робота – 2 год., самостійна робота – 4 год.	Осн.: [7]	1 тиждень
21.	Розвиток сталого туризму в горах	Лекція – 4 год., самостійна робота – 2 год.	Осн.: [1, 18] Ел.ресурси: [1, 2]	1 тиждень
22.	Сталий туризм/масовий туризм: ризики та можливості для природоохоронних територій у горах	Семінар – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень
23.	Стратегія виконання	Лекція – 4 год.,	Осн.: [2, 16, 20]	1 тиждень

	Карпатської конвенції в Україні	самостійна робота – 2 год.	Ел.ресурси: [2]	
24.	Законодавча база України щодо гірських територій: аналіз законів про статус гірських населених пунктів та стратегій розвитку Карпат	<i>Семинар</i> – 2 год., самостійна робота – 4 год.		1 тиждень

Автор:

Оксана МАРИСКЕВИЧ

Гарант ОНП
Ірина ШПАКІВСЬКА

" 04 " *липень* 20 *25* р.